

Tähtsi talvine talvekuu

■ November on meie jaoks üks raskemaid kuid üle elada – kätte on jõudnud lörtsine ja ligane eeltalv.

Püsivast valgest ning kaunist lumevaibast ei tasu veel unistadagi. Statistika järgi, s.t keskmiste näitajate kohaselt võiks see aeg saabuda alles detsembri algul, vähemalt kõrgustikele.

Kui mõnel aastal tundub naljakas, et novembrit kutsutakse talvekuuks, siis tänavu paistis, et kõik kulgeb “normikohaselt”, isegi seda ületades, sest õhusoojust tuli meie maa-le napimalt kui tavaliselt: Eesti territooriumi keskmiseks rehkendati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis kahel esimesel kümnepäevakul 1,4 ja 0,0 kraadi, mis on täpselt püjala võrra vähem kui harilikult sel ajal.

Mart ja Kadri sarnanesid

Lumi tuli ja läks. Kenam oli pilt kõrgustikel, lääne pool ja saartel oli maas vaid valge kirme. Viimendal kuupäeval mõõdeti Jõgeval isegi üpris talvine temperatuur –11°. Neli päeva varem oli õhk paarikümne kraadi võrra soojem!

Kuu lõpukolmandik oli suhteliselt soe – keskmistest näitajatest kuni kaks kraadi kõrgem. Mullustele temperatuuridele jäadi küll kaugelt alla: kui tänavu oli Eesti keskmine –0,1°, siis aasta tagasi päris koobrikuine 6,4°.

Milline oli tähtsate päevade ilm? Hingedeaeg, olgu siis kuu algus või mardi-kadripäeva vaheline aeg, oli tuulisevõitu, seega olid hinged elavatega rahulolematud.

Viimatimainitud päevad ise olid aga üpris ühesugused, ei esinenud mingeid soolisi eelislusi. Vanarahvas teadis, et kui “Mart on must ja märg, siis Kadri kõva ja külmetanud” (Häädemeeste) või siis laialt levinud “Kui Mart külmetab,

siis Kadri sulatab”. Ja vastupidi. Möödunud kuul ei saanud valutada ei Martide varbad ega Kadride küüned, sest nii 10. kui 25. kuupäeval oli sügiselet soe ja vihmane.

Kogu Eesti territooriumi keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati 0,4°, mis on terake jahedam pikaajalisest keskmisest ehk 0,7 kraadist. Soe oli muidugi jäävaba mere ääres (Vilsandil 4,1 ja Sörves 3,8°), jahedam Pandivere kõrgustikul (Väike-Maarjas –0,8°) ja Kirde-Eestis (Jõhvis –0,6°).

Sademeid tuli nii vihma, lörtsi kui lume näol keskmiselt 63 mm, mis teeb normist 7% rohkem. Vähem sadas Kundas (31 mm), päris tugevasti aga Virtsus (97 mm). Viimati nimetatud paigas sadas 10. kuupäeval koguni 19 milimeetrit.

Mardikuu oli ka kõle ja pime, pimedam isegi kui keskmiselt. Ei näinud me seekord ei vehkleivad virmalisi ega leekivaid leoniide nagu külmal 1993. aastal, kui noid sadas “kohe nii, et kõhe hakkas” (nagu tookord kirjeldati).

Ilmaelust mujal...

Ilm oli mujal sügiseselt tormine. Hollandi, Saksamaa, Norra ja Rootsi elanikele tõi tüli Saksa meteoroloogide poolt Tiloks nimetatud tugev torm. Puhanguki kuni 38 meetrit sekundis puhuv tuul (just iilid ongi need, mis viivad katuseid ja murravad puid) purustas kalदारajatisi ning muutis rannajoont kümnete kilomeetrite ulatuses.

Orkaan nimega Noel tappis Dominikaani vabariigis ja Haitil 107 inimest, Kuubal said kannatada põllukultuurid.

Tugev rahetorm halvas elu mitmeks tunniks Kolumbia

pealinnas Bogotas. Nelikümmend elanikku said jäätükkidest sedavõrd klobida, et viidi haiglasse uuringutele.

Orkaanide hooaeg sai Atlantil õnnelikult läbi – nimelisi torme oli sel aastal ootamatult vähe. Seevastu Austraalia piirkonnas on karta tugevate tsüklonitega tormisesooni.

Karmid mereolud uputasid Kertsi väinas Musta ja Aasovi mere vahel mitu laeva. Keskkonnale tekitati naftareostuse läbi palju kahju.

Troopiline tsüklon nimega Sidr, kuuest taolisest sel aastal võimsaim, tappis Bangladeshis vähemalt kolm tuhat elanikku. Hukkus palju karija metsloomi (nende hulgas ka bengali tiigreid).

...ja muiste

1907. aasta mardikuu oli Tartus külmapoolne (–1,6°) ja kuiv (18 mm). Õhutemperatuur kõikus 7,3 ja –12,6 kraadi vahel.

Päevalehele teatati:

Vastseliinast. Misso laat peeti ära, kus rohkearvulise rahva poolt ka palju kariloomi müügile oli toodud. Aga nende hinnad olivad hästi odavamad kui teistel sügisestel laatadel. Et laadaplatsil – Misso mõisas – ka monopol lähedal oli, siis nähti laadaliste seas palju joodikuid, kes alles teisel hommikul purjus peaga koju jõudsid.

Rõngust. Talivilja orased on siin üleüldiselt head, aga kuiva sügise tõttu tikub veepuudus kätte. Rehed peksetakse siin suuremalt jaolt ilma masinateta. Viimasel ajal on nõudmine auru-peksumasinateta järele suureks läinud, aga keegi ei ole südandanud seda meie valda muretseda.

AIN KALLIS